

Ploštice *Megacopta cribraria*

Nové riziko pro pěstování sóji v Evropě?

Dr. Ing. Zdeněk Chromý; Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský Brno
foto: EPPO

Ploštice *Megacopta cribraria* byla nedávno zavlečena do USA, přičemž její výskyt byl poprvé zjištěn blízko Atlanty (stát Georgia) na podzim roku 2009. Poté se tento škůdce rychle rozšířil do několika jihovýchodních států USA, což jen potvrzuje jeho invazivní chování. V souvislosti s jeho výskytem byly zaznamenány škody na produkčních plochách sóji, navíc je považován za obtěžující a páchnoucí hmyz, který se na podzim při hledání zimního úkrytu shromažďuje ve velkých počtech v domech a jiných stavbách.

V březnu 2014 EPPO doporučila zařadit tento škodlivý organizmus na tzv. varovný seznam (Alert List). Cílem tohoto seznamu je včas upozornit členské státy EPPO na škodlivé organizmy, které mohou představovat určité fytosanitární riziko.

Výskyt v Evropě

Ploštice *M. cribraria* pochází z Asie, kde se vyskytuje v řadě zemí (Čína, Indie, Indonésie, Japonsko, Korejská republika, KLD, Malajsie, Myanmar, Pákistán, Srí Lanka, Tchaj-wan, Thajsko). V USA byl výskyt tohoto škůdce zjištěn již ve 14 státech včetně území federálního distriktu hlavního města Washingtonu (District of Columbia). Na evropském území dosud výskyt této invazní ploštice zaznamenán nebyl, pouze byla v roce 2013 ojediněle zachycena jako „černý pasažér“ v zásilce plodů *Punica granatum* (marhaník obecný, jeho plody jsou známy jako „granátová jablka“) na letišti Charles de Gaulle v Paříži.

Hostitelské rostliny

V USA se *M. cribraria* živí především na invazní rostlině *Pueraria montana* var. *lobata* (kudzu neboli puerarie laločnatá) a na sóji. Literatura uvádí, že ploštice může napadat i další leguminózy, jako jsou *Cajanus cajan* (kajan indický), *Lablab purpureus* (lablab purpurový), *Sesbania bispinosa* (sesbánie) a *Vigna radiata* (vigna zlatá). Nicméně, u některých z těchto plodin není zcela jasné, zda na nich škůdce může dokončit svůj životní cyklus.

Škodlivost

M. cribraria náleží do řádu polokřídíl (Hemiptera), čeledi zaoblen-

kovití (Plataspidae) a je hmyzem s bodavě savým ústním ústrojím, přičemž larva (nymfy) a dospělci se živí na jemných stoncích, řapících a listech hostitelských rostlin. Početné populace škůdce mohou zapříčinit defoliaci a vytváření sazovitých „plísňí“. Na sóji vede kombinace poškození stonku a listů a snížené fotosyntézy vlivem sazovitých „plísňí“ k vytváření nedostatečně vyvinutých lusků, malých semen a nakonec ke sklizňovým ztrátám.

V roce 2012 byly na jihu USA tímto škůdcem napadeny produkční plochy sóji o výměře 366 tis. akrů (148 tis. ha), z toho 61,1 tis. akrů (24,7 tis. ha) muselo být ošetřeno. Údaje z polních pokusů provedených v USA uvádějí průměrnou sklizňovou ztrátu ve výši 18 % (v rozmezí od 0 do 47 %) na neošetřovaných plochách sóji.

Ačkoliv se ploštice vydatně živí na kudzu, není známo, že by svým působením dokázala účinně redukovat populace této invazní rostliny v USA. *M. cribraria* je značně obtěžujícím hmyzem pro vlastníky domů, protože s příchodem podzimu opouští hostitelské rostliny a shlukuje se ve značných počtech na domech (obvykle na slunných jižních a východních expozicích). Kromě toho *M. cribraria* při vyrušení vylučuje žlutou látku nepříjemného zápachu, která může potřísnit tkaniny, dřevo a další povrchy. Ploštice byla v některých případech zaznamenána také jako příčina bolestivého podráždění kůže.

Vývoj ploštice

Studie provedené v USA ukázaly, že vajíčka *M. cribraria* byla nejčastě-

ji nacházena na hladké listové pochvě na koncích rostoucích šlahounů kudzu (zřídka na spodní straně starších listů). Vajíčka jsou obvykle kladena ve skupinách ve dvou rovnoběžných řadách (průměrně 15 až 18 vajíček celkem). Vajíčka oválného tvaru (přibližně 0,8 mm dlouhá a 0,4 mm široká) jsou zpočátku bílé barvy, ale rychle se mění na barvu lososově růžovou. Vývoj *M. cribraria* zahrnuje pět larválních instarů (nymf). Dospělci jsou čtvercového tvaru (přibližně 4–6 mm dlouzí a 3,5 mm širocí), olivově zelení s hnědými skvrnami. Ploštice přežívají jako dospělci. V USA byly zaznamenány dvě generace *M. cribraria* za rok, v Číně až tři dokončené generace. V USA bylo pozorováno, že na kudzu se vyvinula první generace ploštice, která posléze migrovala na produkční plochy sóji, kde došlo k vývoji druhé generace. *M. cribraria* dobře snáší chlad (je zjištěno, že škůdce přezimoval v severní Georgii, kde v zimě 2009/10 klesla teplota pod bod mrazu).

Význam a riziko

Dospělci *M. cribraria* jsou aktivními a dobrými letci a při vyrušení snadno odlétnou. Navíc je ploštice známa jako „černý pasažér“, byla pozorována její náhodná přítomnost na lidech, stejně jako na/v dopravních prostředcích. Uhynulé ploštice byly rovněž zachyceny jihoamerickými státy v kontejnerech obsahujících masné výrobky pocházející z USA.

Ačkoliv evropské státy nepatří mezi největší světové pestitele sóji, přesto je v nich tato plodina považována za ekonomicky významnou. Ostatní leguminózy,

Dospělce ploštice *Megacopta cribraria*

jako je např. fazol a hrách, jsou v Evropě široce pěstovány, ale jejich hostitelský statut pro *M. cribraria* je ještě třeba vyjasnit. Na rozdíl od USA, kde je kudzu hlavním hostitelem tohoto škůdce, je výskyt této invazní rostliny v Evropě velmi omezený. Tato skutečnost může být limitujícím faktorem pro usídlení a šíření ploštice v případě jejího zavlečení do Evropy. Jelikož škůdce může být snadno přepravován jako „černý pasažér“, může to komplikovat jeho detekci v rámci obchodu.

Kontrolní opatření proti *M. cribraria* jsou dostupná, údaje z polních pokusů provedených v USA uvádějí, že je možné zajistit účinnou insekticidní ochranu produkčních ploch sóji. Do budoucna se počítá rovněž s využitím bioagens (např. *Dirphys boswelli*, *Paratelenomus saccharalis*, *Strongygaster triangulifera*). S ohledem na invazní chování ploštice *Megacopta cribraria*, její nezávadný výskyt v soukromých obydlích a potenciální škodu, kterou může způsobit na produkčních plochách leguminóz, je žádoucí zabránit jejímu zavlečení na území Evropy.

✂